

• 10 •

ניתן לשלוח
שאלות עבור
מדור זה,
בכל נושא
– התקשרות
לצדיקים, חינוך,
תפילה, תורה,
השקפה וכו';
ובעז'ה השאלות
יעלו על שולחנו
של מוריני
הרב שליט"א,
והתשובות
יתפרסמו על גבי
במה זו.

את
השאלות ניתן
לשלוח בכתובת
המייל של
המערכת

148tbs@gmail.com

או אצל ידידיני
הרב אברהם
יעקב נבאי נ"י

בשאר מישורין. שבשביל זה צריך לדעת - לא רק עצות, אלא לדעת גם את הסודות איך שחז"ל גילו לנו מה ממשיך את השפע. [-וראה טור נפרד].

במקום נוסף בליקוטי מוהר"ן רבינו מדבר על ענין קריאת שמע, בתורה ל"ו בחלק הראשון, שם הוא מאריך בענין של ירידת השפע וכו'. ועל תורה זו ישנה הלכה בליקוטי הלכות (הלכות קריאת שמע, הלכה ד), שם רבי נתן כל כך מפרט על הענין של המשכת השפע בעולם - באיזה זמנים זה נעשה, והוא מבאר שם שכשעובר זמן קריאת שמע - אזי הכל כבר מצוייר, ואז זה כבר כמו להתעסק בדבר שאין באפשרותו לשנות. אלא שחז"ל אומרים (משנה ברכות א, ב) - 'לא הפסיד', אבל הוא גם לא מרוויח. מה שאין כן כשאדם קם מוקדם וקורא קריאת שמע - כך מבואר מדברי רבי נתן שם - שהוא יושב כביכול עם פמליא של מעלה, וגורם להוריד שפע כזה, וכולם גם מסכימים בזה, כי זה הזמן שאכן יורד השפע, והוא זוכה לגרום לצייר את זה לטובה. אבל אחרי הזמן - זה כבר אחרי הזמן.

וגם מדברי חז"ל בגמרא (ברכות י:): שמפרשים ש'לא הפסיד' היינו שלא הפסיד הברכות, אפשר לדייק מזה את גודל החשיבות שייחסו לענין, שזהו ה'מתכון' שאנשי כנסת הגדולה העמידו לנו - איך אומרים את הקריאת שמע, ואיך מעלים אותה למעלה, ושכך מעטרים אותה וסומכים אותה עם אלו הברכות, ברכת יוצר אור, וברכת אהבת עולם - הענין של אהבת התורה וקיום התורה, ושאר ברכות.

ובענין של זמן קריאת שמע, הראשון או הזמן השני - צריך לדעת שגם הזמן הראשון הוא רק בדיעבד; יהודי צריך לקרוא קריאת שמע לפני זריחת השמש, שזהו הזמן, וכמו שאומרים - 'עבידין לי חטיבא בדנח ושקעתא' (מתוך פיוט ה'אקדמות'); זה הזמן שצריך לקרוא קריאת שמע לכתחילה, אז מקבלים עול מלכות שמים, וזהו הזמן המבורך ביותר, שאז

ולא חס ושלום ההיפך - שהאדם משועבד לשינה או לאכילה או לכל מיני נוחיות, ש'כך נוח לי וטוב לי וכו', אלא הכל צריך להיות משועבד לעבודת ה'. וכך היה אצל אנשי שלומינו, ברגע שפתחו את העיניים - מיד התחילו את היום.

שאלה

מדוע הקפידו אצל אנ"ש על זמן קריאת שמע הראשון, ומה הענין שהקפידו ביותר להתפלל בזמן זה ולקרא קריאת שמע וברכותיה?

תשובה

אקדים בשאלה פשוטה יותר - לכאורה לפי מה שכתוב בתורה, מספיק לנו רק לקרוא את הפסוקים של קריאת שמע, עד 'על לבבך', וזהו. אלא, שאם מתבוננים במה שתיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה את ברכות קריאת שמע, כמו שמבואר בגמרא, רואים מזה שאנשי כנסת הגדולה הבינו שכך הוא רצון ה', שנקרא את כל הקריאת שמע, ונסמך לזה את הברכות שלפניה ואחריה. וזה כזה עיצוב ומהות, שמורה לנו על גדולת קריאת שמע, מה זה קריאת שמע.

וממילא לא מספיק מה שאתה מתיישב, וחובש את המגבעת והחליפה, ואפילו חוגר את עצמך עם ה'גארטל' - וקורא קריאת שמע לבד; כי חז"ל יצרו את קריאת שמע איך זה רצוי ומתקבל, הם ביקשו שקריאת שמע תהיה בצורה רצויה. וביותר הענין מבואר היטב על פי דברי רבינו בתורה י"א בחלק הראשון, שדווקא בזה תלוי כל ההשפעות שבעולם, מה שכולם כל כך צועקים שחסר להם שפע - אם זה בבריאות, אם זה בפרנסה, אם זה בנחת, ואם

הזמן קריאת שמע השני - מה יהיה לו בדיעבד?... והרי בהכרח שיש הזדמנויות כאלו.

וגם כעצה טובה; הרי העולם זקוק להרבה רחמי שמים, אנחנו רואים - הנסיונות הם כל כך רבים, כל כך הרבה קשיים בעבודת ה', היצר מנסה ובא עלינו מכל מיני כיווני דרך - לטשטש לנו את הבהירות, להסית אותנו מהדרך הישרה; אבל ברגע שיש לאדם את הפירוט המדויק איך הוא צריך להתנהג באופן של לכתחילה - אז יש לו את הסייעתא דשמיא של לכתחילה.

איי, כולם צועקים גיוואלד - הנסיונות הם קשים, כל מיני מעברים שהם קשים. והרי כל אדם רוצה בגשמיות לחיות לכתחילה - חיים יותר קלים, יותר נוחים; ואכן הקדוש ברוך הוא מנהיג את עולמו יותר יפה ויותר יפה, ובגשמיות - פשוט לכולנו שצריך להתאמץ בשביל שיהיה לו נוחות, אבל כשנוגעים בענייני רוחניות - משום מה זה כאילו פחות מהמחויבות שלנו, וחבל [וראה באריכות בטור הנפרד].

נקווה שה' יחזק את כולנו שנוכל להיות לכתחילה, וכמו שידוע שהבעל שם טוב ככה נהג, ורבינו

ככה נהג, ואנשי שלומינו ככה נהגו - להתפלל מוקדם. ובוודאי שהדברים האלו צריכים חיזוק, והיצר יש לו בזה כל מיני טעדיקי שלו לקרר אותנו בזה, וזהו העמלק 'אשר קרך בדרך', שעל זה יש לנו את המצווה התמידית - לזכור בכל יום את מעשה עמלק.

וה' יעזרנו בכל ההשפעות הטובות. ■

גם המצווה הזו מלווה אותו במשך כל היום, כמו שחז"ל מחשיבים את זה.

והזמן של ה'שלוש שעות' - זה כבר בדיעבד - שעד אז אתה עוד יכול לקרוא ולהספיק את מה שצריך. וממילא ללכת ולהסתמך עוד יותר ועוד יותר!...

וחשוב לדעת, שרבינו דיבר על זה בפירוש - זמן קריאת שמע הראשון, של המגן אברהם. וממילא מה צריך יותר ברור מזה? זה הרי דברים ברורים שיצאו מפיו! והרי אפילו על דברים שמסתפקים אם רבינו אמר, או איך שזה מתפרש וכו' - אנשים מוכנים לעשות כל מיני מאמצים ולהוציא כסף, כוחות

ואנרגיה - על סמך שאולי רבינו אמר משוהו. ופה רבינו הרי אמר מפורש - זמן קריאת שמע הראשון של המגן אברהם. וממילא איפה נשאר שאלות?! ומה שייך הטעדיקי שחושבים כך או כך.

ואכן, יש הזדמנויות בחיים שחייבים להסתמך על זמן קריאת שמע השני, כמו אם האדם לא מרגיש טוב לפעמים, או שהוא חוזר מאוחר בלילה מאיזה אירוע והוא נרדם באונס וכדו' - והוא חייב להזדרז להספיק לכל הפחות את הזמן קריאת שמע השני; אבל

לכתחילה כשאדם מתכנן את הסדר יום - חייב שזה יהיה לפחות עם הזמן קריאת שמע הראשון! איך אפשר אחרת?

והאמת היא - שהאדם, איפה שהוא מעמיד את עצמו שם הוא נמצא, ואם הוא ייקח על עצמו את הזמן קריאת שמע הראשון, אזי ה' יעזור לו שאכן יעמוד בזה, ובמקרים של דיעבד - יהיה לו את הזמן קריאת שמע השני. אבל שלכתחילה יהיה לו את

◆ הקשר בין קריאת שמע לברכותיה ◆

לתפילה כראוי. כי הרי בתורה עצמה הרי אין מצוות סמיכות גאולה לתפילה - יש מצוות קריאת שמע, ויש מצוות תפילה. אלא שחז"ל אנשי כנסת הגדולה ראו איך שהקב"ה ברא את העולם, וראו את האנרגיה שמקיימת את העולם, והבינו שזה בצורה כזו - שהמצוות האלו מעוטרים בברכות לפני וברכות אחרי, ובצורה של סמיכות הגאולה לתפילה. או אז העולם מתוקן, ויש לו קיום בצורה מתוקנת בלי חסרונות, בלי מחבלים שרוצים לחבל בקיום העולם חס ושלום.

וכשרואים היום כמה רחמי שמים עם ישראל צריך, כמה רחמי שמים העולם צריך; וכי יש עוד הסתפקויות כאלו וכאלו, הרי בדרך כלל האדם - כל אשר לו ייתן בעד נפשו. ובפועל רואים שבגשמיות האדם מוסר את נפשו - לדוגמא בענין של הדירה, שעל אף שזה מלווה בהתחייבויות ומשכנתאות, האדם מוכן לעשות תהליך כזה שהוא משתעבד בזה רוב החיים שלו, רק בשביל זה. ואין לו ספק אפילו בשביל מה הוא צריך לעשות את זה, כי זה ברור לו - הרי איך אפשר אחרת?!

וממילא - בעניינים הרוחניים זה בוודאי לא פחות מזה, וכשחז"ל נותנים לנו דרך - אזי זה הדרך! צריכים להתחכם ולחפש פחות! בגשמיות גם אפשר להגיד לאדם פחות? הרי תיכף כשיגידו לו שישתפק בפחות הוא יתחיל לתרץ - למה וכו', והנה הוא גם יציג את התוכנית איך הוא כן יכול, ושהוא יתאמץ ויהיה בסדר וכו'. וממילא ברוחניות על אחת כמה וכמה.

וזה ברור גם כן, שכשמתגברים ומשקיעים כוחות ברוחניות, ממילא צריך פחות להשקיע כוחות בגשמיות, והכל בא על תיקונו. וזה פירוש - 'מאן דיהיב חיי יתיב מזוני' (תענית ח:), כשנזכרים בחיי החיים, בזה שנותן את החיים - אזי לבטח הוא נותן גם מזונות, אבל חלילה וחס כשבן אדם רק יכול להתאמץ ולהתגבר ולנסות ולהשתדל עוד יותר ועוד יותר בענייני הגשמיות שלו, הקדוש ברוך הוא כביכול אומר לו - לך ותשתדל, ותשאר בהשתדלות שלך, רח"ל; וכפי שאומרים באידיש - 'מווערט פאר שווארצט' (-משחירים את עצמם), כך רבינו פעם הגדיר את זה שענייני העולם הזה משחירים את הפנים (עיי' חיי מוהר"ן תמו), והאדם צריך להיזהר שחלילה וחס לא יהיה נשקע שם בסופו של דבר, לשכוח את התכלית של החיים שלנו, התכלית של הבריאה.

וה' יהא בעזרינו שבזכות מצוות קריאת שמע וברכותיה בזמנה נזכה לכל השפע הטוב. ■

בתורה י"א בליקוטי מוהר"ן, מאריך רבינו בענין של יחודא עלאה ויחודא תתאה, שהם מכוונים בפסוקים של 'שמע ישראל' ו'ברוך שם', ושבזה תלוי כל קיום העולם. ורבינו אומר שם להדיא - שכל אחד צריך לראות שזה יהיה נעשה על ידו, שזה דבר השווה לכל נפש, כי כל אחד בבחינה שלו - יכול לגרום ליחודא עלאה ויחודא תתאה על ידי קריאת שמע, בפסוקים של שמע ישראל וברוך שם. ובהמשך שם רבינו נכנס לבאר את ענין ה'אור', מה שצריך כל אחד שיאיר לו אור ה', שעל ידי זה יוכל לבוא לתיקונים אלו של היחודא עלאה ויחודא תתאה.

וממילא, בשביל להגיע לתכלית של השמע ישראל וברוך שם, שזה היחודא עלאה תתאה, בשביל זה צריך את האור הזה שמאיר לאדם בחושך; ובכך רבי נתן מסביר גם כן את הענין של הקשר בין הקריאת שמע לברכותיה, כי בשביל קריאת שמע - צריכים את האור הזה, שזהו ברכת 'יוצר המאורות', בשביל שנוכל להגיע שיהיה נעשה על ידו הייחודא עלאה וייחודא תתאה. והכח הזה הוא כח כל כך פעיל בעולם.

ואל יסבור האדם שכאילו מדברים על מושגים ששייכים ליחידי הדור; כי רבינו אומר שם: 'וכל אחד מישראל צריך שיהיה נעשה זאת על ידו'; ולא הכוונה שעל האדם להיות מיחידי הדור, אלא - שהענין הזה שייך לכל עם ישראל, זה שייך לכל אחד בדרגא שלו. ואכן אלו יחידי הדור - יידעו איך לעשות את זה בדרגא שלהם, ואנשים כמונו, פשוטי עם - שיידעו לעשות את זה בדרגא שלהם, אבל איך שהוא זה צריך להיעשות בענין של היחודא עלאה ויחודא תתאה - שזה כל הבסיס של קיום העולם והורדת השפע, שהקיום שיש לעולם הוא רק על ידי שיש בכל רגע את הייחוד הזה של ייחוד העליון והתחתון.

ואכן ממילא אנחנו חיים על חשבון של הצדיק הגדול במעלה - שהוא דואג להחיות אותנו כבר; אבל אף על פי כן אנחנו צריכים להשתתף בזה בחלק ההשתדלות שלנו, שגם לנו יהיה חלק ביחודא עלאה ותתאה. ובשביל להגיע לזה אנחנו צריכים את האור, שזהו ה'יוצר המאורות'.

וכך כל ברכת 'יוצר אור ובורא חושך', כל השבחים הגדולים שיש שם על השי"ת, לא - ל ברוך נעימות יתנו, זמירות יאמרו, ותשבחות ישמיעו וכו' וכו' - ככה מעטרים את הקריאת שמע, לפני זה ואחרי זה, ואז יש לקריאת שמע את הכח הנכון ואת ההשפעה הנכונה, ואז גם אפשר לסמוך גאולה